

Coolia 30(4) oktober 1987

VERANDERINGEN IN DE CODE VOOR DE BOTANISCHE NOMENCLATUUR

THOMAS W. KUYPER, *Biologisch Station, Kampsweg 27, 9418 PD Wijster*

WALTER GAMS, *Centraalbureau voor Schimmelcultures, Postbus 273, 3740 AG Baarn*

SUMMARY

Recent changes in botanical nomenclature as enacted in Berlin are reviewed. The sanctioning system for fungal names has been refined. A major decision was made with regard to registration of names. It was decided that lectotypification has no retroactive effect.

Voorafgaand aan het XIVE Internationale Botanische Congres in Berlijn vonden van 20 tot en met 24 juli 1987 de zittingen van de Nomenclatuur Sectie plaats. In deze week werden de besluiten genomen tot verandering van de Internationale Code voor de Botanische Nomenclatuur.

Voorstellen om de Code te veranderen waren vooraf allemaal in het tijdschrift *Taxon* gepubliceerd met commentaar van twee door het vorige congres benoemde deskundigen (Greuter & McNeill, 1987). Vóór het congres vond een voorlopige schriftelijke stemming plaats. De uitkomst hiervan is in geen enkel opzicht bindend, maar geeft wel een indicatie hoe botanici tegen de voorstellen aankijken. Elke deelnemer aan de nomenclatuursessie heeft stemrecht. De belangrijke herbaria van de wereld hebben ook institutionele stemmen (1-7, afhankelijk van de grootte van het instituut). Om de standpunten van de instituten te bepalen, vond er voorafgaande aan het congres een bijeenkomst plaats van vertegenwoordigers namens het Rijksherbarium (7 stemmen) en het CBS (3 stemmen). Een voorstel is door de Sectie aangenomen indien tenminste 60% van de stemmen vóór is. Naast voor- en tegenstemmen zijn er nog twee opties, namelijk "redactiecommissie" en "speciale commissie". De keuze "redactiecommissie" houdt in dat deze commissie, die door het congres wordt benoemd, bekijkt of een voorstel op enigerlei wijze in de tekst van de Code moet worden ingebracht. Van de behandelde 349 proposals hebben 65 het gehaald. Zes speciale commissies werden ingesteld om bepaalde problemen opnieuw te bestuderen en daarover rapport uit te brengen voor het volgende congres. Instelling van zo'n speciale commissie is vooral bij ingewikkelde problemen effectief, omdat de kwestie vooraf dan goed wordt uitgezocht voor wat betreft de gevolgen.

Tijdens het congres in Sydney (1981) zijn besluiten genomen die voor de paddestoelennomenclatuur vergaande gevolgen hadden (zie Van der Aa, 1982). Dergelijke radicale veranderingen staan in sommige opzichten haaks op Preambule 1 van de Code, waarin staat dat de Code streeft naar een stabiele methode van naamgeving. Voorstellen die ingrijpende veranderingen tot gevolg zouden hebben kwamen in Berlijn niet ter sprake. Ook werden alle voorstellen die erop gericht waren besluiten van Sydney terug te draaien, met overgrote meerderheid afgestemd. In Berlijn ging het slechts om verfijning van de regels. Hoewel het systeem van gesanctioneerde namen beslist een verbetering was ten opzichte van de voorafgaande situatie, bleken er toch nog verschillende problemen onvoldoende geregeld te zijn (Gams & Kuyper, 1984). Door verschillende mycologische subcommissies is er veel werk verricht om de noodzakelijke verfijning in de regelgeving tot stand te brengen; het was evenwel onvermijdelijk dat in sommige gevallen tot "gelegenheidswetgeving" moest worden overgegaan.

De belangrijkste verbeteringen in het systeem van gesanctioneerde namen zijn: (1) Ook de namen van korstmossen, opgenomen in de *Systema mycologicum* van Fries, zijn gesanctioneerd; (2) de door Fries geaccepteerde namen in de *Index generalis* uit 1932 zijn eveneens gesanctioneerd; (3) sanctionering biedt ook bescherming tegen oudere homonieme schimmelnamen (namen die identiek worden geschreven maar een verschillend type hebben), maar het oudere homoniem kan beschikbaar blijven in een andere combinatie (het wordt dus niet als illegitiem verklaard); (4) voor het bepalen van de correcte naam is de datum van geldige publicatie - en niet de datum van sanctionering - doorslaggevend; en (5) in speciale gevallen kunnen gesanctioneerde namen toch onwettig zijn.

Tijdens het congres in Sydney werd een in een laat stadium ingediend voorstel geaccepteerd dat de typificatie van gesanctioneerde namen mede bepaald wordt aan de hand van de beschrijving door de sanctionerende auteur (en niet vanzelfsprekend aan de hand van de geldige beschrijving van de oorspronkelijke auteur). Deze regel bleef in Berlijn gehandhaafd, ondanks de vaststelling dat deze speciale regel voor de fungi nogal disharmonieerde met de rest van de Code. Een inventarisatie van problematische namen door een van ons (Th. W. K.) heeft overigens duidelijk gemaakt dat deze regel nauwelijks bijdraagt tot een grotere stabiliteit van namen, terwijl zij wel kan leiden tot moeilijk oplosbare problemen met het citeren van de auteursnamen. Het is noodzakelijk een index van de gesanctioneerde schimmelnamen samen te stellen, waarvoor een team van specialisten de meest toepasselijke auteursnamen moet vaststellen. Voor de rest is er nu een stabiel systeem voor de paddestoelennomenclatuur gekomen, waarmee goed (en beter dan onder het oude systeem) gewerkt kan worden.

Het is vanzelfsprekend ondoenlijk, alle behandelde voorstellen te bespreken. Slechts enkele voorstellen met mogelijk verreikende gevolgen willen wij hier noemen.

De toename van het aantal taxonomen, herbaria en tijdschriften waarin nieuwe namen worden gepubliceerd, maakt het steeds moeilijker de literatuur volledig bij te houden. Veel tijd werd daarom besteed aan het probleem van een formele registratie van nieuwe namen van taxa en van tijdschriften. De meningen over deze kwestie waren nogal verdeeld. Weliswaar is iedereen het erover eens dat er iets zal moeten gebeuren, maar niet iedereen is van mening dat het computer-tijdperk al zover is dat er ook daadwerkelijk een effectief systeem van registratie ingevoerd kan worden. Registratie van (goedgekeurde) publicaties kan in de ogen van sommigen tot een vorm van censuur gaan leiden. Ook de afhankelijkheid van één of meer officiële instanties voor de registratie, waar de Internationale Associatie van Planten Taxonomen niets over te zeggen heeft, maakte sommigen huiverig. Uiteindelijk werd besloten een speciale commissie in te stellen die de wenselijkheid en haalbaarheid van zo'n registratiesysteem moet onderzoeken. Dat er uiteindelijk zo'n systeem van registratie zal komen - en dat dit congres het principiële besluit terzake heeft genomen - staat voor ons wel vast.

Een complex probleem betrof de vraag of lectotypificatie terugwerkende kracht had (over de problemen van retroactiviteit van nomenclatuurregels vgl. Kuyper, 1987). Sommigen beweerden met de grootste stelligheid dat lectotypificatie retroactief moest zijn, omdat dat de grondgedachte van de Code was, terwijl anderen even overtuigd juist het tegendeel beweerden. De mycologen hebben op grond van de argumenten van Donk (1963) altijd voor deze laatste interpretatie gekozen, en het congres heeft aan deze interpretatie nu de voorkeur gegeven, maar het probleem in handen van een speciale commissie gegeven. Een voorbeeld kan verduidelijken wat er aan de hand is.

Gray (1821) publiceerde het nieuwe geslacht *Leccinum*, waarin naast bekende soorten als *L. scabrum* en *L. aurantiacum* ook de soort *L. edule* (= *Boletus edulis*, Eekhoorntjesbrood) was opgenomen. Nu is deze laatste soort ook het later aangewezen type (lectotype) voor het geslacht *Boletus* Fr. Sutar (1982) beweerde dat door het opnemen van de lectotypesoort van *Boletus* de geslachtsnaam *Leccinum* overbodig en dus onwettig was; hij gebruikte voor de Berkenboleten de naam *Krombholziella*, waarin hij zo'n 50 nieuwe combinaties maakte. Rauschert (1983) beweerde daarentegen dat deze latere aanwijzing van *Boletus edulis* als typesoort van *Boletus* de naam *Leccinum* niet met terugwerkende kracht overbodig kan maken. In zijn opvatting is *Leccinum* dan ook een wettige naam. Door het aannemen van voorstellen van Rauschert en van Taylor & Brummitt is deze laatste

interpretatie nu formeel vastgelegd. Het voorstel betekent ook dat de naam *Geopetalum* gehandhaafd kan blijven en niet vervangen hoeft te worden door de naam *Faerberia*.

Daarentegen werd de bij Nederlandse mycologen in navolging van Donk gebruikelijke "residu typificatie"-methode (als alle oorspronkelijke soorten behalve één naar andere geslachten overgeheveld zijn, wordt de laatste als lectotype beschouwd) verworpen en is in elk geval de expliciete aanwijzing van een lectotype vereist.

De lezer zou uit dit verhaal wellicht de indruk kunnen krijgen dat deze nomenclatuursessies alleen maar hoogstaande juridische debatten opleveren. Deze indruk is evenwel niet geheel juist. Ook debatten over trivialiteiten komen voor, en deze zijn soms uiterst komisch. Een voorbeeld uit de regels voor de orthografie (de juiste schrijfwijze van namen). De vergadering wijdde een discussie aan het gebruik van de apostrophe (') in epitheta. Voor het Schotse en Ierse prefix regelt Aanbeveling 73.C4 de schrijfwijze "*mackenii*" (naar M'cKen) en "*okellyi*" (naar O'Kelly). Maar voor het gebruik van de apostrophe in de Romaanse talen was er nog niets geregeld. Gelukkig voor de Francofielen is er nu geregeld dat de apostrophe daar gehandhaafd kan blijven, zodat we nog steeds *crec'hqueraultii* of *l'heritieri* moeten blijven schrijven!

Een voorstel dat het mogelijk zou maken om nieuwe taxa niet alleen in het Latijn, maar ook in het Engels te publiceren, werd met grote meerderheid (ook door de Engelssprekenden) afgewezen. De wens om de Code werkelijk internationaal te houden, en geen concessies te doen aan een vorm van "cultureel chauvinisme", leeft gelukkig nog zeer sterk.

Na bespreking van alle voorstellen konden aan het einde van de zittingen de verschillende commissies benoemd worden. Alle benoemingsvoorstellen werden unaniem aangenomen. De redactiecommissie krijgt nu de opdracht de nieuwe Code te publiceren, die naar verwachting over uiterlijk 2 jaar gereed zal zijn (de Engelse versie verschijnt voor het eerst afzonderlijk). De schrijvers van dit artikel werden beiden gekozen in de Commissie voor Fungi en Lichenen, zodat wij ons verder met vraagstukken van de mycologische nomenclatuur zullen blijven bezighouden, tenminste tot aan het volgende congres, dat in 1993 in Tokyo zal plaatsvinden.

LITERATUUR

- Aa, H.A. van der (1982). Over enkele veranderingen in de internationale botanische nomenclatuur-regels. *Coolia* 25: 101-104.
 Donk, M.A. (1963). On superfluous names. *Taxon* 12: 319-329.
 Gams, W. en Kuyper, Th. W. (1984). Problems involved in the sanction of fungal names. *Mycotaxon* 20: 619-631.

- Gray, S.F. (1821). A natural arrangement of British plants. London.
- Greuter, W. & McNeill, J. (Eds.) (1987). Synopsis of proposals on botanical nomenclature, Berlin 1987. *Taxon* 36: 174-281.
- Kuyper, Th. W. (1987). Waarom paddestoelnamen veranderen. *Coolia* 30: 25-30.
- Rauschert, S. (1983). Der korrekte Name der Rauhuß-Röhrlinge - *Leccinum* S.F. Gray oder *Krombholziella* R. Maire? *Z. Mykol.* 49: 243-247.
- Sutara, J. (1982). Nomenclatural problems concerning the generic name *Krombholziella* R. Maire. *Ceská Mykologie* 36: 77-84.

Coolia 30(4) oktober 1987

OCTOSPORA WRIGHTII IN NEDERLAND. *

P.J. KEIZER

SUMMARY

Octospora wrightii (Berk. & Curt.) J. Moravec is found in the Netherlands and a description is given.

Onlangs werd mij door Bart van Tooren een stukje schors met mos geleverd waarop een aantal kleine oranje ascomyceetjes groeide. De vondst was afkomstig uit het Gerendal, bij Schin op Geul (Z-Limburg), waar op een Vlierstammetje dat met kalkstof bedekt was, het mos *Amblystegium serpens* met bovengenoemde zwammetjes groeide.

Omdat de soort nog niet voor Nederland was gemeld en waarschijnlijk vaak over het hoofd gezien wordt, wil ik hem hier presenteren zodat hij een wat grotere bekendheid krijgt.

Beschrijving (zie fig. 1-5):

Apothecia ca. 1 mm diam., jonge exemplaren wat kleiner, in de vorm van een bakje; rand iets naar binnen gebogen en bestaande uit $\pm$ driehoekige tanden. Jonge apothecia nog vrijwel gesloten. Kleur hymenium helder oranje, excipulum en rand een fractie bleker. Excipulum bezet met kleine hyaliene haartjes. Onderzijde van het vruchtlichaam is intensief vergroeid met het mos.

Asci cilindervormig, meer dan 200 μ m lang, ca. 20 μ m breed, operculaat, niet amyloïd, met 8 in een rij liggende sporen.

Sporen 12-14 x 11,5-13 μ m, Q = 1,05-1,10(-1,15), subgloboos tot globoos. Ornamentatie bestaande uit talrijke $\pm$ halfbolvormige wratjes of nopjes van ca. 0,5-0,7 μ m hoogte. In de spore bevindt zich één grote ronde oliedruppel.

* Meded. no. 340 van het Biologisch Station, Kampsweg 27, 9418 PD Wijster.